

TENDENCIES AND FACTS IN THE PROCESS OF MAINTAINING CAPITAL OF ROMANIAN CONSUMERS' COOPERATIVES

Associate Professor Ph.D. Marinela-Daniela MANEA

"Valahia" University of Târgovi te, Romania

Email: m_manea7@yahoo.com

***Abstract:** Whereas prior to 1990 the co-operative movement held an important position in the national economy, later on, going from centralized economy to market economy, this sector saw a continuous decline, and consumers' co-operatives – the subject matter of our study – were forced, in line with their resources, to adapt to new tendencies as they emerged. And, since development of a large co-operative movement requires a support system capable to transfer knowledge of a great number of people, in addition to capital resources to favour cooperation, the undertaking of our paper aims at the very methods to maintain Romanian co-operative societies, process which has been ignored over the past two decades both by the lawmakers and entities directly concerned.*

***Key words:** co-operative society, share capital, shares, divisible assets, indivisible assets.*

***JEL Classification:** J54.*

1. Introduction

In the economic area, co-operatives are entities with a special behaviour and dynamics: through their objectives, principles and type of organization, they proved a constant preoccupation for the community (art.7, par (3) Law no. 1/2005). Services and products offered in less developed areas enable them to meet economic objectives in order to satisfy the needs of their members. Their success and endurance on the market (Petrescu, 2013, p. 16) is a consequence of their interest to find the best solutions in solving problems of their members and implicitly of the members' communities. Therefore, co-operatives may be considered an instrument towards solving communities' problems.

Although unfairly isolated, as a result of the limited applicability of the profit maximization principle – typical of trading companies, co-operative entities were the ones which responded the best to the constraints of the economic and financial crisis of 2008; this was also a consequence of the social and economic duality of this type of entity which is not exclusively focused on meeting its economic objectives, but rather on meeting the needs of their members as a finality of the former (i.e. of objectives met). In addition, their capacity to “infiltrate” in various fields of work – trade, product capitalization, farming, social services – allow their co-operative members to achieve objectives which would have been more difficult to achieve had they been producers, consumers or individual workers.

In this context, it is important to identify new methods and strategies to maintain on the market this type of economic operator with private capital (art.7 par (2) Law no. 1/2005) which jointly performs activities of providing their co-operative members and third parties with products they buy or produce and activities of rendering services for their co-operative members and third parties. After the 1990s, lack of legislative and institutional support for the activities of consumers' co-operatives led to significantly poorer performances of these structures, with influences on the number of their members, income and capital maintenance. This study lengthily focuses on how to maintain share capital of co-operative societies in a world of globalization where of paramount importance is the economic dimension and not the social dimension; in this context, in the absence of a well-defined entity to survive on the market, especially after the communist period, the co-operative entities were forced to take over a series of techniques used in private management, with significant consequences on the reduction of the local character of co-operative's activity.

2. Literature review

In România, co-operatives are defined in accordance with Law no. 1/2005, as follows: “the cooperative society is an *autonomous association* of individuals and/or companies, if applicable, set up on the basis of *their free consent*, in order to *promote economic, social and culture interests* of the co-operative members; it is *held jointly and managed democratically* by their members, in line with co-operative principles.”

The specificity of the co-operative organizations originates in the very definition above, where the following characteristics are marked in italics:

✓ the co-operative is an autonomous-independent association within which the members jointly and democratically manage the activities conducted and the decision-making processes;

✓ setting up a co-operative targets voluntary participation of individuals based on their free consent, which means it is an undertaking which may not be forced upon an entity;

✓ in respect of values such as self-support, self-responsibility, equality, equity, solidarity, set-up of co-operatives targets fulfilling economic, social and cultural interests of all members;

✓ by joint contribution to share capital, the co-operative members hold equal vote rights (“one person, one vote”) and they actively participate in establishing decision-making policies and processes.

The analysis of the characteristics above shows defining elements of co-operative entities, much too economically-oriented so as to be assimilated by the non-profit sector, and yet much too socially-oriented so as to be considered economic entities focused on making profit. Due to this dual economic and social structure, co-operatives are difficult to be classified with accuracy among the other organizations. Provided by law¹ – indivisibility of a part of assets (art. 64), disinterested transfer of assets in case of dissolution [art. 87 par (2)] and joint sharing of what is in excess, in line with contributions made (art. 11) – they all represent reasons for including co-operatives on the list of non-profit entities. Nevertheless, as economic operator with private capital (art. 7 par (2) Law no. 1/2005), the co-operative aims to make profit from providing products and from rendering services to the co-operative members and third parties. The impossibility to list the co-operatives in one of the organizational forms mentioned above, due to its social and economic duality, entitled the specialists (Petrescu, 2013, p. 17) to consider them hybrid entities which combine elements of volunteerism and trade.

Despite the precarious conditions on the market – the economic crisis in 2008 is a good example in this context – the co-operatives proved that they can contribute to social cohesion and can solve problem affecting their members and communities (Novkovic, 2006), because:

✓ they can operate in locations which are not profitable for trading companies;
✓ they offer jobs to vulnerable and disadvantaged persons who have major difficulties in integrating on the job market;

✓ they operate locally and buy products in disadvantaged (small) communities, at prices higher than average in order to encourage development of local the economy;

✓ they sell products/provide services at low prices inside communities with low income in order to support them, in the spirit of the social objectives they want to fulfil;

¹ Law no. 1/2005 regarding organization/operation of co-operatives, as republished in the Official Gazette I, no. 368/20.05. 2014

✓ they get involved in the development of the community they belong to and, providing resources are available, they finance community development projects.

Upon establishment, co-operative organizations undertake to respect the set of generally-adopted principles (ICA, 1995): a) volunteerism and freedom of affiliation; b) democratic control by their members; c) economic participation of members; d) autonomy and independence; e) education, formation and information; f) cooperation between co-operatives; g) interest in community. The specialists and practitioners in this field (Corcoran and Wilson, 2010) suggest to promote a large set of principle to enable harmonious development of the European co-operative sector, such as: a) free entrance; b) democratic organization; c) sovereignty of work; d) instrumental and subordinate nature of capital; e) participative management; f) solidarity of salaries; g) inter-cooperation; h) social transformation; i) universality; j) education.

In România the following seven principles have been taken over (art. 7 par (3) Law no. 1/2005): a) voluntary association; b) democratic control; c) economic participation of the co-operative members; d) autonomy and independence of co-operative societies; e) education, training and formation of their members; f) cooperation between co-operative societies; g) preoccupation for community.

Development of the co-operative movement in the European area, and by extension in the local area, requires compliance with a set of conditions (Corcoran and Wilson, 2010), as follows:

- ✓ sufficient capital contributed to co-operatives;
- ✓ technical/start-up assistance provided to co-operatives in initial stages;
- ✓ a mandatory “indivisible reserve”;
- ✓ important structures to support, guide and educate co-operative members and owners simultaneously;
- ✓ a strong feeling of solidarity and cooperation.

The co-operatives in România currently face a series of organizational issues of which solutions depend on how the following tasks will be achieved:

- ✓ satisfaction of co-operative members’ interests and needs;
- ✓ continuous development of infrastructure and extension of cooperation between co-operative organizations;
- ✓ consumer’s protection;
- ✓ exercising influence on the consumption policy;
- ✓ other tasks, in accordance with legislation and articles of incorporation of each consumers’ co-operative.

It is the co-operative members who are in the centre of the co-operatives’ activities. Through economic functions fulfilled, provision of goods and services to their members, manufacture of their products etc., the co-operative guarantees and ensures a social status specific to each and every member. Above all, the co-operative member stands out as the owner of the co-operative. The further existence of the organization depends on his or her actions. Each member has to be co-interested in the prosperity of the co-operative through direct participation to the actions of the entity, with beneficial implications, enjoying therefore certain advantages.

3. Divisible and Indivisible Part of the Capital of Consumers’ Co-operative Societies – between Regulation and Reality

Although the success of consumers’ co-operatives, in specific conditions of each country, relies on compliance with several conditions, this study focuses on two of them: co-operatives have sufficient capital in the “indivisible reserve”, of the one hand, and the “divisible reserve” is reasonably outlined in terms of dimension, of the other hand. Starting

from the conditions required to set up a consumers' co-operative society, Romanian legislation provides a share capital of minimum 500 lei (art. 9 par (1) Law no. 1/2005) divided into equal shares, at minimum nominal values of 10 lei (art. 9 par (3) Law no. 1/2005).

Upon constituting the capital, the defining characteristic of consumers' co-operatives is represented by the delimitation of assets into two parts (art. 64 par (2) Law no. 1/2005) – divisible and indivisible. The divisible part of the capital comes from the initial contribution as well as, later on, upon constituting and increasing the co-operative's capital as a consequence of issuing new shares, respectively the total dividends to which the co-operative members have been entitled to throughout time. The indivisible part represents the capital accumulated by the co-operative while active, less the divisible part, and may not be the subject matter of distribution or acquisition (art. 6 letter j of Law no. 1/2005) between co-operative members. In addition, the indivisible reserve may not be transferred outside the co-operative movement (art. 87 par (2) Law no. 1/2005), which means that in case of a co-operative dissolution, the indivisible part shall be donated to another co-operative.

Our study mainly focuses on the limits imposed by the Romanian legislation with regards to increase of the share capital/divisible reserve. Therefore, only issuance of new shares as a result of cash/kind contribution shall be allowed. In these conditions, should the share capital increase exceed 10%, the resolution of the General Assembly shall be published in the Official Gazette of România, Part VII. Nevertheless, this very express provision in par (3) of the same article 75 of Law no. 1/2005, which obstructs including favourable differences from asset revaluation into the share capital, has led to a series of unfavourable situations for the perpetuity of the co-operatives. The compulsoriness to direct the excess value resulted from revaluation of assets towards reserves and not towards share capital generates a huge disproportion between components of the share capital of Romanian consumers' co-operatives.

In practice, we witness an undersized share capital, of maximum 5,000 lei, in most cases, respectively some large reserves – resulted from revaluation or capital. And it is still the practice, Romanian this time, especially with small and medium consumers' co-operatives, where there are few associates, which shows us grotesque-bordering situations: consumers' co-operative societies of which share capital paid in (divisible reserve) is derisory comes up with practices to favour associates, mainly the ones who are also employees of the co-operative, irrespective of the dimension of the indivisible reserve (revaluation reserves, capital reserves, financial result carried forward etc.).

Here are two such scenarios:

First hypothesis

Be a first degree co-operative with 9 associates, of whom seven are also employees, which has four business premises sold in accordance with the resolution of the General Assembly (seven against two votes). The resolution of the General Assembly was published in the Official Gazette, the profit was directed both to dividend distribution (to co-operative members who are not employees) and to salary settlement, including fiscal obligations assimilated. The co-operative legislation in force was observed and, despite the fact that the endeavour is unethical, it may continue its course.

Under these circumstances, the opposition of the non-employed co-operative members is irrelevant. They intuited the others' intention to pay themselves salaries and bonuses to the detriment of the entity's perpetuity, entity which, in time, will no longer be attractive even for takeover by a second degree co-operative society, since the entity was despoiled by its own associates/employees.

Second hypothesis

Coverage of losses from current activities through sale of assets is a very well-known practice in Romanian cooperation. However, when such undertaking overlaps a management which pursues to minimize the number of co-operative members so as to be able to make decisions based on manipulating a smaller number of individuals, the situation becomes really tragic. This is the case of many co-operatives in the country which used a fraudulent unethical stratagem: i.e. changing the value of the shares provided by the articles of incorporation of the society, without notifying all co-operative members who, due to lack of information, will not subscribe and therefore will cease to be members.

With fewer members (in case of small co-operatives even 5 – 7 persons), management can be more persuasive in convincing the remaining members, potential employees interested in staying operational, at least on a short term, to sell their assets.

These hypotheses show significant differences in the system which should be identified and removed. This is the reason why it is necessary to have a balance between the divisible and indivisible reserve and to implement some mechanisms so as to prevent spoilage of consumers' co-operatives and their bankruptcy.

4. Incorporation of Some Reserves, Including the Ones from Revaluation in Share Capital – Premise of Maintaining Capital

By virtue of legal provisions, (art. 75, par (1) of Law no. 1/2005) Romanian consumers' co-operatives may increase their share capital only by contribution of new shares, respectively in exchange for some new in cash/kind contributions. The reality in România introduces us into a less interesting area: following the evaluation of fixed capital owned at actual, market value, after the 1990s, records were made of significant reserves from revaluation in relation to co-operatives (see table no. 1); nevertheless, since the legislator forbids their inclusion into the share capital (art. 75, par (3) of Law no. 1/2005) the disproportion between the value of the share capital and the reserves from revaluation became significant. The divisible part of the share capital is sized separately from the indivisible one and this is completely justified, especially in the declining times of the co-operative. However the issue of undersized share capital has to be settled; the three cases/hypotheses presented above demonstrate the *creativity* of the managers as to despoiling their co-operatives.

A possible solution for the legislator to take into consideration may be given by the incorporation of a part of the reserves, including reserves from revaluation, into the share capital – the divisible part, leaving thus the possibility to grant larger dividends to co-operative members whenever the entity makes profit. Our undertaking may seem to conflict with the co-operative principle of *economic participation of the co-operative members to constituting the ensemble of assets* (art. 11 Law no. 1/2005). What does this principle say? Each co-operative member may own a number of shares representing maximum 20% of the share capital, ensuring therefore an equitable participation of all members. Even though a priority, the co-operative societies direct the net profit towards development of the entity and less towards rewarding its members, in conditions of a weak organizational culture, as is the case of the Romanian co-operative, one may promote the tendency to capitalize the business premises owned, as they became, around the 1990s, an extremely tempting target for the business people inside or outside the system. In order to prevent such situation, it is essential that the co-operative members should be aware of the danger, keep themselves informed at all times and responsibly ensure the continuity of the entity. An increase of the divisible reserve (share capital subscribed and paid in), so disproportional in relation to the ownership equity, would create the co-operative members the feeling that they belong to a truly social structure, interested in the welfare of its

members. The process of divisible reserve increase will be however handled with caution; the reserve increase should not exceed the previous share capital so as to avoid getting to increases which exclusively pursue remuneration of the co-operative members through dividend distributions.

Table no.1 Extract from share capital to the consumers' co-operatives at the Dâmbovi a County

-lei-

Specifica ie	2012			2013			2014			2015			2016		
	Share capital	Revaluation reserves	Equity capital	Share capital	Revaluation reserves	Equity capital	Share capital	Revaluation reserves	Equity capital	Share capital	Rezerve reevaluate	Equity capital	Share capital	Revaluation reserves	Capital propriu
Federalcoop Dâmbovi a	58.448	1.575.437	3.439.638	59.178	1.695.384	3.709.277	58.981	1.896.305	4.033.947	58.043	1.872.682	3.940.017	58.336	1.906.541	4.169.371
Consumcoop Bilciure ti	860	70.404	165.485	860	81.511	176.720	860	92.177	181.200	860	100.985	190.175	860	100.985	191.666
Consumcoop Crânguri	860	40.361	106.687	860	40.361	106.687	860	40.361	109.945	860	41.529	111.452	860	41.530	113.366
Consumcoop Doice ti	730	71.228	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Consumcoop G e ti	1.380	66.705	403.132	1.380	66.705	403.771	1.380	82.446	343.223	1.380	82.446	338.004	1.380	82.446	339.136
Consumcoop Ione ti	830	118.565	246.385	830	118.565	246.385	830	129.126	274.575	830	129.126	274.575	830	84.756	252.510
Consumcoop Moroieni	1.400	8.952	270.144	1.400	8.952	274.088	1.400	8.952	195.361	1.400	8.952	196.887	1.400	8.952	199.407
Consumcoop Pietro i a	630	48.788	159.318	630	48.788	183.891	630	50.404	185.395	630	50.404	191.993	630	47.904	188.855
Consumcoop Potlogi	430	21.732	220.713	430	21.732	223.131	430	24.975	224.388	430	24.975	261.784	430	24.975	230.388
Consumcoop R cari	4.855	-	127.267	4.855	-	123.909	4.855	-	120.823	4.855	-	120.823	4.855	-	120.823
Consumcoop elaru	1.000	54.393	157.488	1.000	67.221	171.007	1.000	67.221	178.775	1.000	67.221	184.343	1.000	67.221	190.963
Consumcoop Titu	1.220	491.498	705.688	1.220	516.176	730.207	1.220	452.165	671.048	1.220	452.165	671.558	1.220	452.165	676.803
Consumcoop Voine ti	2.450	205.495	496.898	2.450	205.495	451.300	2.450	205.495	414.599	2.450	135.043	362.742	2.450	135.043	425.779
Consumcoop Vulcana B i	3.440	13.158	55.243	3.890	14.700	58.866	3.840	14.700	59.560	3.790	13.950	59.236	3.810	13.950	59.562

To support our undertaking with actual data we will analyze below the share capital/divisible reserve and ownership equities/indivisible reserve of the first degree co-operative societies subordinated to the second degree co-operative Federalcoop Dâmbovi a, namely: Consumcoop elaru, Consumcoop Doice ti, Consumcoop Titu, Consumcoop Moroieni, Consumcoop Potlogi, Consumcoop Ione ti, Consumcoop Vulcana B i, Consumcoop Pietro i a, Consumcoop Voine ti, Consumcoop Bilciure ti, Consumcoop G e ti, Consumcoop Crânguri. Share capitals, reserves from revaluation and equities were analyzed for the fiscal years between 2012 and 2016 shown in Table no. 1.

It is not our intention to analyze now article 75 of Law no. 1/2005 which forbids including favourable reserves from revaluation in the share capital. This issue will have to be settled by the legislator. Yet, keeping proportions, we only sound the alarm in relation to the phenomenon of co-operatives' despoilment. The information extracted from balance sheets of 14 consumers' co-operatives in Dâmbovi a County following five days of analysis, namely 2012 to 2016 (Table no. 1) have led us to the following conclusions:

✓ 11 cooperatives registered the same share capital throughout all five years under analysis, whereas reserves from revaluation increased every year, these increases vary the value of the divisible reserve/share capital from over 80 times to over 370 times. This phenomenon is easy to explain, numerous business premises and land properties

owned were registered at actual, market value following revaluations made throughout time, after 1990. They increased the reserve/indivisible capital even though the cases (hypotheses) presented previously demonstrated us that the size of the indivisible reserve which may be taken over by a second degree co-operative society is not always relevant as long as the first degree entity is permanently subjected to despoilment by their own associates/employees;

✓ 2 cooperatives proceeded to simultaneous changes of share capital and reserves from revaluation;

✓ only one co-operative showed irrelevant data, due to its merger to the second degree co-operative Federalcoop Dâmbovi a.

Given the information above, we may consider that the data analyzed are reliable, in line with the requirements of the legislation, providing revaluations of fixed assets were made and they led to increases of indivisible reserves/equities. However a closer look at the information shows us that the value of the indivisible reserve registered, for the period under analysis, significant decreases, as follows: in case of Consumcoop Voine ti effective 2013, Consumcoop G e ti and Consumcoop Moroieni effective 2014 as well as Consumcoop Ione ti and Consumcoop Pietro i a effective 2016. What do these decreases actually represent? They are the reflection of the despoilment of co-operative entities through sale of fixed assets, in many cases, source of financing current personal expenses. Having much real estate property, some of it located in very good areas, in conditions of huge pressures to survive on a short term, many poor managers decided to sell assets in order to cover current expenses. The situation of the co-operatives above mentioned is well-known by the second degree Federalcoop Dâmbovi a. Yet the latter does control first degree co-operatives so it can only witness helplessly how entities are despoiled.

The scenario gets multiplied at the scale of all Romanian consumers' co-operatives and the future is rather gloomy.

5. As for Conclusions

The issue of the Romanian consumers' co-operative, forced to cope with a harsh crisis, lack of involvement and protection from government decision-making people as well as unethical actions of their own managers, in close connection and collaboration with associates who are also employees, brought the local co-operative system to destruction.

The destruction of the control system provided by the previous legislative form – prior to 1989, first degree co-operatives were controlled by second degree ones cooperatives – after promulgation of Law no. 1/2005, change of the rules of the game as well as turning first and second degree co-operatives into *associates* countywide made the co-operative system even weaker.

In addition, cooperation was seen, especially in the *real estate boom* period, as an easy prey, not only by the outsiders interested in real estate bargains but also by the system people, mainly managers eager to get rich easily.

In these conditions, the conclusions are predictable – destruction of the co-operative system under the very protection of the law and depending on the interests of the managers and associates.

References

1. Corcoran, H. and Wilson, D., 2010. The worker co-operative movements in Italy, Mondragon and France: context, success factors and lessons. *Canadian Worker Cooperative Federation*. [pdf] Available at: <<http://community-wealth.org/sites/clone.community-wealth.org/files/downloads/paper-corcoran-wilson.pdf>> [Accessed 14 February 2017].

2. International Co-operative Alliance, 1995. *International Cooperative Alliance Statement of the Co-operative Identity*. [pdf] Available at: <<http://ica.coop/en/whats-co-op/co-operative-identity-values-principles>> [Accessed 14 February 2017].
3. Novkovic, S., 2006. *Co-operative Business: the Role of Co-operative Principles and Values*. Journal of Co-operative Studies, 39(1), pp.5-16.
4. Petrescu, C., 2013. *Co-operatives in România. Actors in the Social and Economic Growth*. Ia i: Polirom Publishing House.

TENDINȚELE I REALITĂȚII ÎN PROCESUL DE MENȚINEREA CAPITALULUI COOPERATIVEI DE CONSUM ROMÂNEȘTI

Conf. univ. dr. Marinela-Daniela MANEA
Universitatea "Valahia" din Târgoviște, România
Email: m_manea7@yahoo.com

Rezumat: Dacă, până în anul 1990, mi carea cooperatist deținea o poziție importantă în cadrul economiei naționale, ulterior, prin trecerea de la economia centralizată la cea de piață, sectorul a înregistrat un declin continuu, cooperativele de consum – obiectul nostru de studiu – fiind nevoite, în limita resurselor disponibile, să se adapteze din mers nevoilor tendințelor. I, cum dezvoltarea unei largi mișcări cooperatiste necesită un sistem de sprijin capabil să transfere cunoștințele unui număr mare de oameni, pe lângă accesul la surse de capital, care să favorizeze cooperarea, demersul materialului nostru vizează tocmai modalitățile de menținere a capitalului societăților cooperatiste românești, proces ignorat în ultimele două decenii atât de legiuitor, cât și de cei direct implicați.

Cuvinte-cheie: societate cooperativă, capital social, părți sociale, patrimoniu divizibil, patrimoniu indivizibil.

Clasificare JEL: J54.

1. Introducere

În peisajul economic, cooperativele sunt entități cu un comportament și o dinamică specială: prin obiectivele, principiile și modul lor de organizare, acestea au demonstrat o preocupare constantă pentru comunitate (art. 7, alin. (3), Legea nr. 1/2005), oferirea de servicii și produse în zone cu un nivel de dezvoltare redus permițându-le atingerea obiectivelor economice, pentru satisfacerea nevoilor membrilor și. Succesul și rezistența pe piață (Petrescu, 2013, p. 16) a cooperativelor se datorează interesului lor pentru găsirea celor mai bune soluții de rezolvare a problemelor membrilor lor și, implicit, ale comunităților din care acestea provin. Astfel, cooperativele pot fi considerate un instrument de rezolvare a problemelor colectivităților.

Deși, pe nedrept marginalizate, urmare a aplicabilității limitate a principiului maximizării profitului – propriu arealului societăților comerciale, entitățile cooperatiste au răsunat cel mai bine la constrângerile crizei economico-financiare declanșată în 2008; aceasta și ca urmare a dualității social-economice a acestui tip de entitate care nu este interesat exclusiv de atingerea obiectivelor sale economice, cât, mai ales, de satisfacerea nevoilor membrilor lor ca finalitate a celor dinăi (a obiectivelor îndeplinite). În plus, capacitatea acestora de a se „infiltra” în atât de variate domenii de activitate – comerț, valorificarea produselor, agricultură, servicii sociale – le permite membrilor cooperativelor să realizeze obiective pe care le-ar fi fost mult mai dificil să le atingă în calitate de producători, consumatori sau lucrători individuali.

În acest context, este important să identificăm noi modalități și strategii de menținere pe piață a acestui tip de operator economic cu capital privat (art. 7, alin. (2), Legea nr. 1/2005), care desfășoară în comun activități de aprovizionare a membrilor cooperativelor și a terților cu produse pe care le cumpără sau le produc și activități de prestări de servicii către membrii lor cooperativelor și către terți. După anii 1990, lipsa unui suport legislativ și instituțional pentru activitatea desfășurată de cooperarea de consum a condus la scăderi importante ale performanțelor acestor structuri, cu incidențe asupra numărului de membri, a veniturilor, respectiv menținerii capitalului. Prezenta cercetare acordă un spațiu amplu modalităților de menținere a capitalului social al societăților cooperatiste într-o lume a globalizării în care important este dimensiunea economică a entităților, și nu cea socială; în acest context, în lipsa unei identități bine conturate, pentru a supraviețui pe piață, mai ales după perioada comunistă, entitățile cooperatiste au fost nevoite să preia o serie de

tehnicile specifice managementului privat, cu consecințe semnificative asupra diminuării caracterului local al activității cooperatiste.

2. Literatura de specialitate

În România, cooperativele sunt definite conform Legii nr. 1/2005, după cum urmează: “societatea cooperativă este o *asociație autonomă* de persoane fizice și/sau juridice, după caz, constituită pe baza *consimțământului liber exprimat* de acestea, în scopul *promovării intereselor economice, sociale și culturale ale membrilor* cooperatori, fiind *deținută în comun și controlată democratic* de către membrii și, în conformitate cu principiile cooperatiste”.

Specificul organizațiilor cooperatiste se desprinde din chiar definiția de mai sus, unde surprindem următoarele caracteristici marcate cu litere italice:

✓ cooperativa este o *asociație autonomă–independentă*, membrii și exercitând un control democratic comun asupra activităților economice derulate și a proceselor de decizie;

✓ asocierea în cooperativă vizează participarea voluntară a indivizilor în baza *consimțământului liber exprimat* al acestora, fiind, așadar, un demers ce nu poate fi impus prin constrângere;

✓ respectând valorile de *autoajutorare, autoresponsabilitate, egalitate, echitate, solidaritate*, asocierea în cooperative urmărește îndeplinirea intereselor economice, sociale și culturale ale tuturor membrilor;

✓ prin aportul comun la constituirea capitalului social, membrii cooperatori dețin drepturi egale de vot (“un om, un vot”), participând, astfel, activ în stabilirea politicilor și a proceselor de luare a deciziilor.

Din analiza caracteristicilor de mai sus surprindem elementele definitorii ale entităților cooperatiste, mult prea economic orientate pentru a fi asimilate de sectorul nonprofit, și, totuși, mult prea social orientate pentru a putea fi considerate entități economice care urmăresc obținerea de profituri. Având această structură duală, economică și socială, este greu de realizat o încadrare fidelă a acestora în peisajul organizațiilor. Stipulate prin lege¹ –indivizibilitatea unei părți a patrimoniului (art. 64), transmiterea dezinteresată a patrimoniului în cazul dizolvării [art. 87 alin (2)], respectiv partajarea comună a surplusurilor, în funcție de participare (art. 11) – se constituie în tot atâtea motive de a insera cooperativele în sectorul entităților nonprofit. Însă, ca operator economic cu capital privat (art. 7, alin (2), Legea nr. 1/2005), cooperativa urmărește obținerea de profit din activitățile de aprovizionare cu produse, respectiv prestarea de servicii către membrii cooperatori și terți. Imposibilitatea încadrării societăților cooperatiste într-una dintre formele de organizare mai sus amintite, urmare a dualității socio-economice, a condus la considerarea acestora de către specialiști (Petrescu, 2013, p. 17) ca entități *hibride*, combinând elemente de voluntariat cu cele comerciale.

Mai ales în condiții precare pe piața – criza economică declanșată în 2008 fiind, în acest sens, un exemplu elocvent – cooperativele au demonstrat că pot contribui la coeziunea socială și soluționarea problemelor care afectează atât membrii, cât și comunitățile din care fac parte (Novkovic, 2006), pentru că:

✓ pot funcționa în locații ce nu sunt profitabile pentru societățile comerciale;

✓ asigură locuri de muncă persoanelor vulnerabile și defavorizate, cu dificultăți majore de integrare pe piața muncii;

¹ Legea nr. 1/2005 privind organizarea/funcționarea cooperatistei, republicată în MO, Partea I, nr. 368/20.05.2014

✓ activează la nivel local, cumpără bunuri produse în comunitățile defavorizate (mici), la prețuri mai ridicate decât media, tocmai pentru dezvoltarea economiei locale;

✓ vând produse/prestează servicii la prețuri scăzute, în comunitățile cu venituri mici, pentru susținerea acestora, în spiritul obiectivelor sociale de atins;

✓ se implică în dezvoltarea comunității din care fac parte ei, acolo unde resursele le permit, finanțează proiecte de dezvoltare comunitară.

Încă de la constituire, organizațiile cooperatiste își asumă respectarea setului de principii general adoptate (ICA, 1995): a) voluntariat și libertate de afiliere; b) control democratic exercitat de membrii; c) participarea economică a membrilor; d) autonomie și independență; e) educație, formare și informare; f) cooperare între cooperative; g) interes față de comunitate. Specialiștii și practicienii (Corcoran and Wilson, 2010) în domeniu sugerează promovarea unui set larg de principii care să permit dezvoltarea armonioasă a sectorului cooperatist european, precum: a) intrarea liberă; b) organizarea democratică; c) suveranitatea muncii; d) natura instrumentală și subordonată a capitalului; e) managementul participativ; f) solidaritatea salariilor; g) inter-cooperarea; h) transformarea socială; i) universalitatea; j) educația.

În spațiul românesc au fost preluate următoarele (art. 7, alin. (3), Legea nr. 1/2005) apte principii: a) asocierea voluntară; b) controlul democratic; c) participarea economică a membrilor cooperatori; d) autonomia și independența societăților cooperative; e) educarea, instruirea și formarea membrilor cooperatori; f) cooperarea între societățile cooperative; g) preocuparea pentru comunitate.

Dezvoltarea micrii cooperatiste, în spațiul european, și, prin extrapolare, și în cel autohton, necesită întrunirea unui cumul de factori (Corcoran and Wilson, 2010), precum:

✓ suficient capital pus la dispoziția cooperativelor;

✓ asigurarea unei asistențe tehnice oferite cooperativelor în faza inițială, de start-up;

✓ o “rezervă indivizibilă” obligatorie;

✓ structuri importante care să sprijine, să direcționeze și să educe membrii cooperatori, simultan și proprietari;

✓ un puternic simț de mânt al solidarității și cooperării.

În etapa actuală, în România, cooperativele se confruntă cu un ir de probleme de natură organizatorică, rezolvarea acestora fiind condiționată de modul în care vor fi depășite următoarele sarcini:

✓ satisfacerea intereselor și necesităților membrilor cooperatori;

✓ dezvoltarea continuă a infrastructurii și extinderea cooperării între organizațiile cooperatiste;

✓ protecția consumatorului;

✓ exercitarea de influență asupra politicii de consum;

✓ alte sarcini, în conformitate cu legislația și statutul fiecărei cooperării de consum.

În centrul acțiunilor cooperativelor stau membrii cooperatori. Îndeplinind funcții economice, furnizând mărfuri și prestand servicii membrilor și ei, realizând produsele acestora etc., cooperativa garantează și asigură un statut social specific fiecărui membru. Înainte de toate, membrul cooperator se prezintă ca proprietarul cooperativei, de acțiunile sale depinzând existența pe mai departe a organizației. Fiecare membru trebuie să fie cointerestat în activitatea prosperă a cooperativei prin participarea nemijlocită în acțiunile entității, cu implicații benefice, bucurându-se, astfel, de anumite avantaje.

3. Partea divizibil și indivizibil a capitalului societăților cooperative de consum – între reglementare și realitate

De la succesul cooperativelor de consum, în condițiile specifice fiecărei țări, se bazează pe îndeplinirea mai multor factori, prezentul studiu se concentrează asupra a doi dintre aceștia, anume existența de capital suficient la dispoziția cooperativelor plasat în "rezerva indivizibil" și conturarea unei dimensiuni rezonabile a „rezervei divizibile”. Pornind de la condițiile necesare constituirii unei societăți cooperative de consum, legislația românească admite un capital social nu mai mic de 500 lei (art. 9, alin. (1), Legea nr.1/2005), divizat în părți sociale egale, de valori nominale nu mai mici de 10 lei (art. 9, alin.(3), Legea nr. 1/2005).

Caracteristica definitorie a cooperativelor de consum la constituirea capitalului o reprezintă delimitarea patrimoniului în două părți (art. 64, alin. (2), Legea nr. 1/2005) – divizibil, respectiv indivizibil. Partea divizibilă a capitalului provine din aportul inițial, dar și ulterior la constituirea și majorarea capitalului cooperativei, ca urmare a emisiunii de noi părți sociale, respectiv totalitatea dividendelor convenite membrilor cooperatori de-a lungul timpului. Partea indivizibilă reprezintă capitalul acumulat de cooperativ în decursul activității, mai puțin partea divizibilă, și nu poate face obiectul distribuirii sau dobândirii (art. 6, litera j din Legea nr. 1/2005) între membrii cooperatori. De asemenea, rezerva indivizibilă nu poate fi transferată în afara membrilor cooperatiste (art. 87, alin. (2), Legea nr. 1/2005), astfel că, în situația dizolvării unei societăți cooperative de consum, partea indivizibilă este, obligatoriu, donată altei cooperative.

Problematica studiului nostru se axează pe limitele impuse de legislația românească cu privire la majorarea capitalului social/rezerva divizibilă. Astfel, numai emiterea de noi părți sociale, ca urmare a aportului în numerar/natură, este permisă. În condițiile mai sus amintite, dacă majorarea capitalului social este mai mare de 10%, hotărârea adunării generale se va publica în Monitorul Oficial al României, Partea a VII-a. Însă, tocmai prevederea expresă de la alin (3) al articolului 75 al Legii nr. 1/2005, care îngreuează includerea diferențelor favorabile din reevaluarea patrimoniului în capitalul social, a condus la un complex de situații nefavorabile pentru perenitatea cooperativelor. Obligativitatea direcționării plusului de valoare din reevaluarea activelor componente ale patrimoniului la rezerve și nu în capitalul social generează o disproporție uriașă între componentele capitalului cooperativelor de consum românești.

În practică, ne aflăm în situația unui capital social subdimensionat, nu mai mare de 5000 lei, în cele mai multe cazuri, respectiv a unor rezerve – din reevaluare sau de capital-uria e. și, tot în practica românească, în special, la cooperativele de consum mici și mijlocii, unde numărul asociaților este redus, se întâlnesc situații care frizează grotescul: societăți cooperative de consum, al căror capital social vărsat (rezerva divizibilă) este derizoriu, imaginează practici care să favorizeze asociații, mai ales cei ce sunt și salariați, indiferent de dimensiunea pe care o are rezerva indivizibilă (rezerve din reevaluare, rezerve de capital, rezultat reportat etc.).

Vom prezenta în cele ce urmează două astfel de scenarii:

Ipoteza nr. 1

Se consideră o societate cooperativă de gradul I cu 9 asociați, apte dintre aceștia salariați ai cooperativei, care dispune de patru spații comerciale pe care, prin decizia Adunării Generale (apte voturi la două), le-a înstrăinat. Hotărârea Adunării Generale s-a publicat în Monitorul Oficial, profitul obținut a fost direcționat atât către distribuirea de dividende (în cazul membrilor cooperatori ce nu sunt și salariați), cât și către achitarea de drepturi salariale, concomitent cu plata datoriilor fiscale aferente. Legislația cooperatistă în vigoare a fost respectată și, de aici demersul este profund lipsit de etică, totuși acesta îi poate continua parcursul.

În aceste condiții, nu este relevant opoziția membrilor cooperatori ne-salariați, care au intuit intenția celorlalți de a-i acorda salarii și premii în defavoarea perenității entității, care, în timp, nu va mai fi atractivă nici pentru a fi preluată de o societate cooperativă de gradul II, atâta vreme cât entitatea a fost intenționat decapitalizată de către propriii asociați/salariați.

Ipoteza 2

Acoperirea pierderilor din activitatea curentă prin vânzarea de active este o practică cvasi-cunoscută în cooperarea românească. Când, însă, acest demers se suprapune peste un management care urmărește minimizarea numărului de membri cooperatori, tocmai pentru a putea lua decizii prin manipularea unui număr mai mic de indivizi, situația devine dramatică. Este cazul multor cooperative din țară, care au procedat la un artificiu lipsit de etică și fraudulos: este vorba de modificarea valorii părților sociale, prevăzută prin statutul societății, fără înștiințarea tuturor membrilor cooperatori, care, din lipsă de informații, nu vor subscrie și, astfel, vor pierde calitatea de membru.

Rămânând cu un număr mult mai mic de membri (în cazul cooperativelor mici, chiar 5-7 persoane), managementul poate fi mult mai persuasiv în a-i convinge pe cei rămași, eventual salariați, interesați de continuitatea, mai ales pe termen scurt, a activității, și înstrăineze activele deținute.

Ipotezele de mai sus sugerează mari deficiențe în sistem, pe care ar trebui să le identificăm și să le înlăturăm. Tocmai de aceea se impune un echilibru între rezerva divizibilă și cea indivizibilă și implementarea unor mecanisme care să prevină decapitalizarea cooperativelor de consum și falimentarea lor.

4. Încorporarea unei părți din rezerve, inclusiv cele din reevaluare în capitalul social - premisă a menținerii capitalului

În condițiile prevăzute de lege (art. 75, alin. (1) din Legea nr. 1/2005), cooperativele de consum românești și pot majora capitalul social doar prin aport de noi părți sociale, respectiv în schimbul unor noi aporturi în numerar și/sau natură. Realitatea întâlnită în arealul românesc ne introduce într-un peisaj, cel puțin, interesant: urmarea evaluării capitalului imobilizat deținut la valoare justă, de piață, după anii 1990 s-au înregistrat, la nivelul cooperativelor, rezerve din reevaluare importante (Tabelul nr. 1); cum, însă, reglementatorul interzice includerea acestora în capitalul social (art. 75, alin. (3) din Legea nr. 1/2005),, disproporția dintre valoarea capitalului social și a rezervelor din reevaluare a devenit una semnificativă. Dimensionarea separată a părții divizibile de cea indivizibilă a capitalului este una perfect justificată, mai ales în perioadele de declin ale cooperăției. Totuși, problematica subdimensionării capitalului social trebuie soluționată, cele trei spețe/ipoteze mai sus prezentate demonstrând *creativitatea* de care pot da dovadă membrii și managerii în a-i decapitaliza cooperativele.

O posibilă soluție de luat în calcul de către legiuitor poate fi dată de încorporarea unei părți din rezerve, inclusiv a celor din reevaluare, în capitalul social - partea divizibilă, cu posibilitatea acordării de dividende mai mari membrilor cooperatori, atunci când entitatea înregistrează profit. Demersul nostru ar putea pune în conflict cu principiul cooperatist de *participare economică a membrilor cooperatori la constituirea proprietății* (art. 11, Legea nr. 1/2005). Ce spune acest principiu? Fiecare membru cooperativ poate deține un număr de părți sociale nu mai mare de 20% din capitalul social, asigurându-se, astfel, participarea echitabilă a acestora. Deși, prioritar, societățile cooperatiste direcționează profitul net realizat către dezvoltarea entității și, mai puțin, pentru recompensarea membrilor, în condițiile unei culturi organizaționale slabe, așa cum este cazul cooperăției românești, s-ar putea promova tendința valorificării spațiilor deținute, acestea fiind, începând cu 1990, o țintă extrem de tentantă pentru afaceriști din

interiorul sau din exteriorul sistemului. Tocmai pentru a preveni această posibilitate, este esențial ca membrii cooperatori să fie conștienți de pericol, continuu informați și să acționeze cu responsabilitate pentru perenitatea entității. Prin majorarea rezervei divizibile (capitalul social subscris și versat), atât de disproporționat în raport cu capitalurile proprii deținute, s-ar crea sentimentul cooperativilor de apartenență la o structură cu adevărat social, interesat de bunăstarea membrilor săi. Se va proceda, însă, cu prudență în procesul de majorare a rezervei divizibile, nu mai mult decât capitalul social anterior existent, pentru a nu se ajunge la majorări ce urmăresc exclusiv remunerarea membrilor cooperatori, prin distribuire de dividende.

Tabelul nr.1 Extras din capitalurile proprii și capitalul social la cooperativele de consum

-lei-

Specificație	2012			2013			2014			2015			2016		
	Share capital	Revaluation reserves	Equity capital	Share capital	Revaluation reserves	Equity capital	Share capital	Revaluation reserves	Equity capital	Share capital	Revalue	Equity capital	Share capital	Revaluation reserves	Capital propriu
Federalcoop Dâmbovița	58.448	1.575.437	3.439.638	59.178	1.695.384	3.709.277	58.981	1.896.305	4.033.947	58.043	1.872.682	3.940.017	58.336	1.906.541	4.169.371
Consumcoop Bilciureți	860	70.404	165.485	860	81.511	176.720	860	92.177	181.200	860	100.985	190.175	860	100.985	191.666
Consumcoop Crânguri	860	40.361	106.687	860	40.361	106.687	860	40.361	109.945	860	41.529	111.452	860	41.530	113.366
Consumcoop Doiceți	730	71.228	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Consumcoop Geți	1.380	66.705	403.132	1.380	66.705	403.771	1.380	82.446	343.223	1.380	82.446	338.004	1.380	82.446	339.136
Consumcoop Ioneți	830	118.565	246.385	830	118.565	246.385	830	129.126	274.575	830	129.126	274.575	830	84.756	252.510
Consumcoop Moroieni	1.400	8.952	270.144	1.400	8.952	274.088	1.400	8.952	195.361	1.400	8.952	196.887	1.400	8.952	199.407
Consumcoop Pietroșița	630	48.788	159.318	630	48.788	183.891	630	50.404	185.395	630	50.404	191.993	630	47.904	188.855
Consumcoop Potlogi	430	21.732	220.713	430	21.732	223.131	430	24.975	224.388	430	24.975	261.784	430	24.975	230.388
Consumcoop Răci	4.855	-	127.267	4.855	-	123.909	4.855	-	120.823	4.855	-	120.823	4.855	-	120.823
Consumcoop Elaru	1.000	54.393	157.488	1.000	67.221	171.007	1.000	67.221	178.775	1.000	67.221	184.343	1.000	67.221	190.963
Consumcoop Titu	1.220	491.498	705.688	1.220	516.176	730.207	1.220	452.165	671.048	1.220	452.165	671.558	1.220	452.165	676.803
Consumcoop Voineți	2.450	205.495	496.898	2.450	205.495	451.300	2.450	205.495	414.599	2.450	135.043	362.742	2.450	135.043	425.779
Consumcoop Vulcana Bii	3.440	13.158	55.243	3.890	14.700	58.866	3.840	14.700	59.560	3.790	13.950	59.236	3.810	13.950	59.562

În cele ce urmează, pentru a susține cu date concrete demersul nostru, s-a procedat la analiza capitalului social/rezerva divizibilă și a capitalurilor proprii/rezerva indivizibilă ale societăților cooperative de gradul I din subordinea cooperativei de gradul al II-lea Federalcoop Dâmbovița, și anume: Consumcoop Elaru, Consumcoop Doiceți, Consumcoop Titu, Consumcoop Moroieni, Consumcoop Potlogi, Consumcoop Ioneți, Consumcoop Vulcana Bii, Consumcoop Pietroșița, Consumcoop Voineți, Consumcoop Bilciureți, Consumcoop Geți, Consumcoop Crânguri. Analiza situației capitalului social, a rezervelor din reevaluare și a capitalurilor proprii a fost efectuată pentru perioada exercițiilor financiare 2012 – 2016 reflectată în Tabelul nr. 1.

Nu ne-am propus aici o analiză a articolului 75 din Legea nr. 1/2005, care interzice includerea rezervelor favorabile din reevaluare în capitalul social, problematica va trebui a fi soluționată de către legiuitor, ci, printr-un strâns raport, tragem un semnal de alarmă asupra fenomenului de decapitalizare a cooperativei de consum. Informațiile extrase din

bilanțurile a 14 cooperative de consum din Județul Dâmbovița, în cinci ani de analiză, și anume 2012 - 2016 (Tabelul nr. 1), au condus la următoarele constatări:

✓ 11 cooperative au înregistrat un capital social neschimbat de-a lungul celor cinci ani de analiză, pe când rezervele din reevaluare au crescut an de an, creșterile variind de la peste 80 ori până la peste 370 ori valoarea rezervei divizibile/capitalul social. Fenomenul este simplu de explicat, numeroasele spații și terenuri deținute au fost înregistrate la valoarea de piață, just, în urma reevaluarilor efectuate de-a lungul timpului, după 1990. Acestea au majorat rezerva/capitalul indivizibil, însă spețele (cele două ipoteze) anterior prezentate ne-au dovedit că nu este întotdeauna relevantă dimensiunea rezervei indivizibile ce poate fi preluată de către o societate cooperativă de gradul al II-lea, atâta vreme cât entitatea de gradul I este supusă permanent decapitalizării de către propriii asociați/salariați;

✓ 2 cooperative au procedat la modificări simultane ale capitalului social și, respectiv, ale rezervelor din reevaluare;

✓ în cazul unei singure cooperative datele nu sunt relevante, urmare a fuziunii acesteia cu cooperativa de grad II Federalcoop Dâmbovița.

Raportându-ne la informațiile de mai sus, am putea considera că datele analizate sunt fiabile, în acord cu cerințele legislației în domeniu, atâta timp cât s-a procedat la reevaluări ale activelor imobilizate ce au mărșit rezerva indivizibil /capitalurile proprii. Totuși, la o analiză mai atentă se constată că valoarea rezervei indivizibile a înregistrat, de-a lungul intervalului analizat, descreșteri importante, după cum urmează: la Consumcoop Voinești începând cu anul 2013, la Consumcoop Geții Consumcoop Moroieni începând cu anul 2014, respectiv la Consumcoop Ionești și Consumcoop Pietroșița începând cu anul 2016. Ce reprezintă, de fapt, aceste descreșteri? Sunt reflectarea decapitalizării entităților cooperatiste prin vânzarea de active imobilizate, în multe cazuri, sursă de finanțare a cheltuielilor de personal curente. Disponând de numeroase spații imobiliare, unele situate în zone cu importantă activitate comercială, în condițiile unor presiuni imense de supraviețuire pe termen scurt, nu puține au fost cazurile când managementul defectuos a decis vânzarea activelor pentru plata cheltuielilor curente. Situația cooperativelor mai sus amintite este binecunoscută de către cooperativa de grad II Federalcoop Dâmbovița; cum aceasta nu deține un control asupra cooperativelor de grad I, nu face decât să asiste neputincios la devalorizarea entităților.

Scenariul se multiplică la scară întregii cooperatizării de consum românești, iar viitorul nu se întrevăde deloc pozitiv.

5. În loc de concluzii

Problematika cooperatizării de consum românești, nevoită să facă față unei crize dure, lipsa de implicare, dar și de protecție a decidenților guvernamentali, precum și actele lipsite de etică ale propriilor manageri, în strânsă legătură și colaborare cu asociații salariați, au îngenuchiat sistemul cooperatist autohton.

Distrugerea sistemului de control existent în vechea formulă legislativă - activitatea cooperativelor de grad I fiind, înainte de 1989, controlată de cele de gradul al II-lea - odată cu apariția Legii nr. 1/2005, schimbarea regulilor jocului și transformarea cooperativelor de grad I și II în *asociații* la nivel județean, a contribuit la subzicerea sistemului cooperatist.

De asemenea, cooperatizărea a fost văzută, mai ales în perioada de *boom imobiliar*, ca pe o prădătură, nu doar de persoanele externe interesate de chilipiruri imobiliare, ci chiar de cei din interior, în special managerii dornici de îmbogățire facilă.

În astfel de condiții, concluziile sunt previzibile - distrugerea sistemului cooperatist sub chiar umbrela legii și în funcție de interesele managerilor și a asociaților.

Bibliografie

1. Corcoran, H. i Wilson, D., 2010. The worker co-operative movements in Italy, Mondragon and France: context, success factors and lessons. *Canadian Worker Cooperative Federation*. [pdf] Disponibil la: <<http://community-wealth.org/sites/clone.community-wealth.org/files/downloads/paper-corcoran-wilson.pdf>> [Accesat 14 februarie 2017].
2. International Co-operative Alliance, 1995. *International Cooperative Alliance Statement of the Co-operative Identity*. [pdf] Disponibil la: <<http://ica.coop/en/whats-co-op/co-operative-identity-values-principles>> [Accesat 14 februarie 2017].
3. Novkovic, S., 2006. *Co-operative Business: the Role of Co-operative Principles and Values*. *Journal of Co-operative Studies*, 39(1), pp.5-16.
4. Petrescu, C., 2013. *Co-operatives in România. Actors in the Social and Economic Growth*. Ia i: Editura Polirom.